

بزوهشکده شورای نکهبان

اظهار نظر مجمع مشورتی حقوقی

در خصوص:

طرح اصلاح قانون بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور

کد گزارش: ۹۷۰۹۰۸۳

تاریخ انتشار: ۱۳۹۷/۰۹/۲۷

پژوهشکده شورای نکهبان

بسمه تعالی

طرح اصلاح قانون بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور

مقدمه

مصوبه حاضر که در واقع با ادغام سه طرح «اصلاح قانون بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور و «اصلاح بند ۱۱۰ تغییرات متفرقه قانون بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور و همچنین «طرح اصلاح بند «ه» تبصره «۵» قانون بودجه سال ۱۳۹۷» به تصویب رسیده است در قالب ۱۰ بند به موضوعاتی از قبیل:

- تهاتر هزینه‌های آسفالت، قیر اندود و... از محل قیر اختصاص یافته به این موضوع در بند «ه» تبصره «۱»؛
- مجوز استفاده از اسناد خزانه اسلامی برای تملک اراضی؛
- افزایش سقف انتشار اوراق موضوع بند «ه» تبصره «۵» از محل کاهش سقف انتشار اوراق بند «ب» این تبصره (طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ملی و استانی) به میزان ۵۷ هزار میلیارد ریال؛
- دریافت سود سهام و مالیات علی‌الحساب از بانک مرکزی بر اساس ماده (۴) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت ۲؛
- واریز بلافاصله وجوه دریافتی بابت آب‌بها و بهای برق مصرفی به شرکت‌های ذیربط؛
- اختصاص ۳۲۰ هزار میلیارد ریال موضوع ماده (۳۸) قانون مالیات بر ارزش افزوده به شهرداری‌ها؛
- تکلیف سازمان برنامه و بودجه به واریز سیزده و نیم درصد حق بیمه کلیه رانندگان حمل و نقل عمومی درون و برون‌شهری به مبلغ ۲۲ هزار میلیارد ریال از محل جابه‌جایی بین مصارف تبصره «۱۴» قانون بودجه (هدفمند کردن یارانه‌ها)؛
- اصلاح بند «و» تبصره «۱۶» در مورد عدم احتساب جریمه به میزان مابه‌التفاوت نرخ وجه التزام تأخیر تأدیه دین با نرخ سود؛

پرداخته است. ذیلاً مفاد این مصوبه مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

شرح و بررسی

بند ۱-

مطابق این بند پیمانکاران برای طلب خود قیر دریافت کرده و عملاً به عرضه‌کننده در این بازار مبدل می‌شوند. نکته مهم در رابطه با کلیت موضوع اختصاص قیر این است که این موضوع رابطه مالی غیر شفاف شرکت ملی نفت با منابع بودجه عمومی را تشدید خواهد کرد.

بند ۲-

مطابق این بند اصلاحاتی در موعد مطالبات اشخاص حقیقی و حقوقی خصوصی و تعاونی که مشمول حکم موضوع جزء اصلاحی قرار می‌گرفته‌اند صورت گرفته است و براساس آن موعد «تا پایان سال ۱۳۹۵» جهت این اشخاص به «تا پایان سال ۱۳۹۶» اصلاح شده است و مطالبات نهادهای عمومی غیردولتی و نیز شرکتهای دولتی تابعه وزارتخانه‌های نیرو و جهاد کشاورزی کماکان تا پایان سال ۱۳۹۵ مشمول حکم این جزء قرار گرفته‌اند.

اصلاحیه	فراز اول جزء «۱» فعلی
به دولت اجازه داده می‌شود در صورت درخواست متقاضیان، مطالبات قطعی اشخاص حقیقی و حقوقی خصوصی و تعاونی، که در چهارچوب قوانین و مقررات تا پایان سال ۱۳۹۶ ایجاد شده و همچنین مطالبات نهادهای عمومی غیردولتی و نیز شرکتهای دولتی تابعه وزارتخانه‌های نیرو و جهاد کشاورزی بابت یارانه قیمت‌های قوانین و مقررات مربوط تا پایان سال ۱۳۹۵ ایجاد شده است با بدهی اشخاص یاد شده به بانکها و مؤسسات اعتباری غیربانکی از طریق تسویه بدهی‌های بانکها و مؤسسات اعتباری غیربانکی به بانک مرکزی که در	به دولت اجازه داده می‌شود در صورت درخواست متقاضیان، مطالبات قطعی اشخاص حقیقی و حقوقی خصوصی و تعاونی و نهادهای عمومی غیردولتی و نیز شرکتهای دولتی تابعه وزارتخانه‌های نیرو و جهاد کشاورزی بابت یارانه قیمت‌های تکلیفی از دولت، که در چهارچوب قوانین و مقررات مربوط تا پایان سال ۱۳۹۵ ایجاد شده است با بدهی اشخاص یاد شده به بانکها و مؤسسات اعتباری غیربانکی از طریق تسویه بدهی‌های بانکها و مؤسسات اعتباری غیربانکی به بانک مرکزی که در

<p>چارچوب قوانین و مقررات تا تاریخ‌های یاد شده ایجاد شده از طریق تسویه بدهی‌های بانک‌ها و مؤسسات غیربانکی به بانک مرکزی، تا مبلغ یک میلیون میلیارد (۱/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال به صورت جمعی - خرجی از طریق انتشار اسناد تسویه خزانه، به شرح زیر تسویه نماید.</p> <p>تسویه نماید:</p>	<p>چهارچوب قوانین و مقررات مربوط تا پایان سال ۱۳۹۵ ایجاد شده، تا مبلغ یک میلیون میلیارد (۱/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال به صورت جمعی - خرجی از طریق انتشار اسناد تسویه خزانه، به شرح زیر تسویه نماید.</p>
---	--

بند ۳-

باتوجه به اینکه حکم جزء «۱» بند «و» تبصره «۵» (موضوع اصلاح بند «۲» همین مصوبه) شامل بدهی اشخاص خصوصی از شرکت‌های دولتی نمی‌گردید، براساس اصلاح صورت گرفته در بند «۳» مصوبه، مطالبات شرکت‌های تولید کننده برق (به‌عنوان بخش خصوصی) از شرکت‌های تابعه وزارت نیرو (شرکت دولتی) به‌عنوان مطالبات آن‌ها از دولت تلقی شده است. در نتیجه اینکه در چنین حالتی این شرکت‌ها نیز مشمول صدر حکم اصلاحی شده و مطالبات آن‌ها تا پایان سال ۱۳۹۶ با بدهی آن‌ها به بانک‌ها و مؤسسات اعتباری غیربانکی از طریق انتشار اسناد تسویه خزانه تسویه خواهد شد.

نکته‌ای که در این خصوص وجود دارد این است که با چنین حکمی در واقع بدهی شرکت‌های تابعه وزارت نیرو (به‌عنوان شرکت دولتی) به اشخاص حقوق خصوصی به دولت منتقل می‌گردد و مشخص نیست با عنایت به استقلال بودجه‌ای شرکت‌های دولتی، شرکت‌های مزبور به چه نحوه بدهی منتقل شده را با دولت تسویه خواهند نمود. لذا علاوه بر ابهام مزبور به جهت اینکه به‌نوعی تعهد مالی دولت افزایش می‌یابد، بند حاضر واجد بار مالی بوده و به جهت عدم پیش‌بینی طریق جبران آن، مغایر اصل ۷۵ قانون اساسی تلقی می‌گردد.

بند ۴- بند «ف» الحاقی: مطابق بند «ج» تبصره «۵»^۱ اجازه داده شده است که از اوراق در قالب تملک اراضی برای طرح‌های تملک دارایی سرمایه‌ای ملی و استانی استفاده شود.

۱. ج - اوراق فروخته نرفته طرح‌های بندهای (الف) و (ب) این تبصره، در سقف مطالبات معوق همان طرح با تأیید رئیس دستگاه اجرائی، ذی حساب ذی ربط و سازمان برنامه و بودجه کشور قابل واگذاری به تمامی طلبکاران طرح مذکور (اعم از پیمانکاران، مشاوران، تأمین کنندگان تجهیزات و همچنین سایر هزینه‌های طرح‌ها و پروژه‌ها از جمله تملک اراضی و تأدیه بدهی طرح‌های ساماندهی دانشگاه‌ها) است.

نکته‌ای که درخصوص بند اصلاحی وجود دارد این است که مطابق «لایحه قانونی نحوه خرید و تملک اراضی و املاک برای اجرای برنامه های عمومی، عمرانی و نظامی دولت» مالکان اراضی مکلفند، ملک خود را جهت اجرای طرح های عمرانی دولت مطابق تشریفات این قانون از جمله ضوابط مربوط به قیمت گذاری به دولت واگذار نمایند. حال در صورتی که دولت مجاز باشد به جای پرداخت بهای اراضی مورد نیاز خود جهت اجرای طرح های عمرانی، اقدام به پرداخت اسناد خزانه اسلامی^۲ نماید، در واقع مالکان جهت فروش الزامی اراضی خود مکلف به دریافت اسناد مزبور شده‌اند که باتوجه به هزینه بردار بودن نقد نمودن این اسناد (به جهت تفاوت ارزش اسمی و ارزش واقعی به هنگام نقد نمودن)، متحمل ضرر خواهند شد و چنین امری بدون رضایت مالکان اراضی مغایر حقوق اشخاص تلقی می‌گردد.

بند «ص» الحاقی: مسئله‌ای که درخصوص این بند الحاقی وجود دارد این است که منابع حاصل از واگذاری اوراق موضوع بند «ه»^۳ ۹۵ هزار میلیارد ریال می‌باشد که در سمت منابع عمومی منعکس شده است (ردیف ۳۱۰۱۰۳ جدول ۵ قانون بودجه سال ۱۳۹۷)

جدول شماره ۵-درآمدها، واگذاری دارایی های سرمایه ای و واگذاری دارایی های مالی برحسب قسمت، بخش، بند، اجزا در سال ۱۳۹۷
مبالغ به میلیون ریال

شماره طبقه بندی	عنوان	عمومی			اختصاصی			جمع کل	
		ملی	استانی	جمع	ملی	استانی	جمع	استانی	جمع کل
۳۱۰۰۰	بخش اول: واگذاری دارایی های مالی	۶۸۰,۸۵۰,۹۲۲	.	۶۸۰,۸۵۰,۹۲۲	.	.	.	۶۸۰,۸۵۰,۹۲۲	.
۳۱۰۱۰	بند اول: منابع حاصل از فروش و واگذاری انواع اوراق مالی اسلامی	۲۸۵,۰۰۰,۰۰۱	.	۲۸۵,۰۰۰,۰۰۱	.	.	.	۲۸۵,۰۰۰,۰۰۱	.
۳۱۰۱۰۳	منابع حاصل از فروش اسناد خزانه اسلامی	۹۵,۰۰۰,۰۰۰	.	۹۵,۰۰۰,۰۰۰	.	.	.	۹۵,۰۰۰,۰۰۰	.

ولی در اصلاحات جداول مصوب مجلس تحت عنوان «بخش چهارم: تغییرات اعتبارات هزینه‌ای» ذیل ردیف «۵۶-۵۳۰۰۰۰» مربوط به اعتبارات موضوع بند «ه تبصره (۵)»، یعنی در قسمت مصارف، عدد ۱ درج شده است:

۲. اسناد خزانه اسلامی، اوراق بهادار با نامی است که دولت به منظور تصفیه بدهی‌های خود بابت طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای با قیمت اسمی و سررسید معین به طلبکاران غیردولتی واگذار می‌کند. این اوراق بدون سود می‌باشد.

۳. ه - دولت، اسناد خزانه اسلامی با حفظ قدرت خرید و با سررسید تا سه سال را صادر و به طلبکاران (طرح‌های تملک دارایی های سرمایه‌ای، خرید تضمینی محصولات راهبردی (استراتژیک) کشاورزی، مابه التفاوت قیمت تضمینی محصولات با قیمت فروش، بیمه محصولات کشاورزی، تأدیه بدهی‌های سازمان های بیمه پایه سلامت و مطالبات تولیدکنندگان برق) تا سقف نود و پنج هزار میلیارد (۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال واگذار کند. بازپرداخت اصل این اسناد در قوانین بودجه‌های سنواتی کل کشور پیش‌بینی می‌شود و خزانه‌داری کل کشور موظف است از محل اعتبارات ردیف‌های فصل مربوطه و جدول (۸) این قانون نسبت به تسویه آن اقدام نماید.

مبلغ چهل و هفت هزار و پانصد میلیارد (۰۰۰/۰۰۰/۵۰۰/۴۷) ریال از مبلغ موضوع این بند به سازمان بیمه سلامت ایران اختصاص می‌یابد.

بخش چهارم: تغییرات اعتبارات هزینه‌ای

شماره	عنوان	مبلغ مندرج در لایحه	مصوب مجلس
۵۶-۵۳۰۰۰۰	اعتبارات موضوع (بند (هـ) تبصره (۵))	۰	۱

بنابراین مبلغ حاصل از بند «هـ» تبصره «۵» در سقف مصارف عمومی بودجه لحاظ نشده است و این موضوع سبب خواهد شد علی‌رغم عملکرد منابع عمومی (تحقق آن)، میزان تخصیص به ردیف‌های مصوب کاهش یابد. لذا با عنایت به این توضیحات اصلاح صورت گرفته به منزله مجوز هزینه حدود ۵۷ هزار میلیارد دیگر (علاوه بر ۹۵ هزار میلیارد فعلی مقرر در بند «هـ») خارج از سقف مصارف عمومی خواهد بود.

لازم به ذکر است شورای نگهبان در اظهارنظر خود درخصوص لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور، عدم درج مبلغ در برخی ردیف‌ها را واجد ابهام دانسته بود. مطابق این اظهارنظر «در لایحه تقدیمی دولت در جدول شماره ۵، ردیف ۳۱۰۱۰۷ در مقابل انتشار اوراق اسلامی جهت بازپرداخت اصل و سود، مبلغ تعیین نشده است علاوه بر این که بهتر است تکلیف این امور در تبصره مشخص شود، لازم است قضیه روشن شود تا اظهارنظر ممکن گردد. همچنین در موارد متعدد از جمله در ردیف‌های ۱۱۰۴۰۹، ۱۶۰۱۶۲، ۲۱۰۲۱۱ و ۲۰۱۲۱۲ از جدول شماره ۵ اشکال مشابه وجود دارد»

بند ۵-

موضوع این بند ناظر به تخصیص عوارض موضوع ماده (۵) قانون حمایت از صنعت برق کشور (مصوب ۱۳۹۴/۸/۱۰) به صورت صددرصد به شرکت ذی‌ربط است.

بند ۶-

درخصوص اصلاح موضوع این بند باید گفت که در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور، از محل مابه‌التفاوت نرخ فروش ارز حاصل از فروش نفت خام و میعانات گازی، ۱۰۰ هزار میلیارد ریال در ردیف ۱۶۰۱۳۹ ذیل «جدول شماره ۵- درآمدها، واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای و واگذاری دارایی‌های مالی برحسب قسمت، بخش، بند، اجزا در سال ۱۳۹۷» پیش بینی شده

۴. ماده ۵- دولت موظف است برای تأمین بخشی از منابع لازم جهت اجرای طرح‌های توسعه و نگهداری شبکه‌های روستایی و تولید برق تجدید پذیر و پاک عوارض مصرف هر کیلو وات ساعت برق را در بودجه سالانه پیش بینی نماید. وجوه حاصل شده به حساب شرکت توانیر نزد خزانه داری کل کشور واریز و صد در صد (۱۰۰٪) آن صرفاً بابت کمک به اجرای طرح‌های مذکور هزینه می‌شود.

بود که به نظر می‌رسد در فرایند تصویب قانون بودجه این منابع در قالب ۴۵ هزار میلیارد ریال مالیات و ۹۰ هزار میلیارد سود سهام بانک مرکزی منعکس گردیده است. از سوی دیگر اگرچه مطابق ماده (۴) «قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)»^۵ بانک مرکزی نیز به عنوان یک دستگاه اجرایی، مشمول ماده (۴) قانون مزبور می‌شد لکن مطابق بند «۳» «بخش شانزدهم: تغییرات متفرقه» مقرر شد: «مبالغ اضافه شده به مالیات و سود سهام بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران در بخش سوم تغییرات لایحه بودجه سال ۱۳۹۷، مشمول حکم ماده (۴) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) نیست» لذا عملاً وصول منابع مذکور به صورت ماهانه قابل انجام نبوده و به انتهای سال موکول می‌شد و به نظر می‌رسد باتوجه به اینکه دولت در طول سال به منابع مزبور نیاز دارد، حکم مزبور در این راستا پیش‌بینی شده است.

بند ۷-

جزء الف: ۱. مطابق جدول تبصره «۱۴» دریافتی حاصل از فروش داخلی و صادراتی برق و سایر دریافت‌ها و وجوه دریافتی از فروش آب در سمت منابع هدفمندی منعکس شده و در سمت مصارف نیز این وجوه به شرکت‌های مربوطه اختصاص یافته است. لذا به نظر می‌رسد فراز اول الحاقی این بند در مقام تسریع پرداخت سهم شرکت‌های مربوطه می‌باشد.

۲. در جدول منابع و مصارف هدفمندی یارانه‌ها^۶ درآمد حاصل از فروش فراورده‌های نفتی که بخشی از آن مربوط به مالیات بر ارزش افزوده این فراورده‌هاست در سمت منابع منعکس شده است و متناظر با آن و با توجه به میزان فروش فراورده‌ها می‌بایست میزان مالیات سهم دولت ۵۰ هزار میلیارد ریال^۷ و میزان عوارض سهم شهرداری‌ها ۳۲ هزار میلیارد ریال در سمت مصارف منعکس می‌شد که به دلیل کمبود اعتبار برای پرداخت یارانه نقدی، عملاً سهم شهرداری‌ها در جدول تبصره «۱۴» دیده نشد (و صرفاً به سهم دولت اشاره شد) و در بند «۱۱۰» تغییرات متفرقه به این امر (عدم تعلق مالیات ارزش افزوده سهم

۵. ماده ۴ - کلیه شرکت‌های دولتی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری و بانکها که در بودجه کل کشور برای آن‌ها سود ویژه پیش‌بینی می‌شود موظف به واریز مالیات علی الحساب و سود سهام علی الحساب بودجه مصوب به صورت یک دوازدهم در هر ماه می‌باشند. به خزانه داری کل کشور اجازه داده می‌شود در صورت عدم واریز مالیات و سود سهام دولت به صورت علی الحساب و یک دوازدهم، عوارض و مالیات بر ارزش افزوده (براساس اعلام سازمان امور مالیاتی کشور) توسط هر یک از شرکت‌های دولتی و بانکها، از موجودی حساب آنها نزد خزانه داری کل کشور برداشت و مالیات و سود سهام را به حساب درآمدهای عمومی کشور و عوارض را به حسابهای شهرداری‌ها و حساب تمرکز وجوه به نام وزارت کشور حسب مورد واریز نماید. تسویه حساب قطعی دولت بر مبنای صورتهای مالی حسابرسی شده و مصوب مجمع عمومی انجام خواهد شد. شرکت‌های دولتی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری که قسمتی از سهام آنها متعلق به بخش غیردولتی است، به تناسب میزان سهام بخش غیردولتی، مشمول پرداخت وجوه موضوع این ماده نمی‌باشند. وصول مبالغ یاد شده تابع احکام مربوط و مقرر در قانون مالیاتهای مستقیم مصوب سال ۱۳۶۶ و اصلاحات بعدی آن است.

۶. جدول منابع و مصارف هدفمندی ذیل تبصره «۱۴» به پیوست می‌باشد.

۷. مطابق ردیف ۱۱۰۵۰۱ از «جدول شماره ۵- درآمدها، واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای و واگذاری دارایی‌های مالی برحسب قسمت، بخش، بند، اجزا در سال ۱۳۹۷»، حدود مبلغ ۵۰ هزار میلیارد ریال به‌عنوان درآمد دولت از محل مالیات بر ارزش افزوده فراورده‌های نفتی پیش‌بینی شده است.

۵۰,۵۸۱,۸۱۸	۰	۵۰,۵۸۱,۸۱۸	۵۰,۵۸۱,۸۱۸	۰	۵۰,۵۸۱,۸۱۸	۵۰,۷۴۶,۰۰۰	۰	۵۰,۷۴۶,۰۰۰	مالیات بر فروش فراورده های نفتی-مالیات بر بنزین به میزان ۲۰ درصد قیمت مصوب فروش	۱۱۰۵۰۱
------------	---	------------	------------	---	------------	------------	---	------------	---	--------

شهرداری‌ها به آن‌ها) تصریح شد. مطابق این بند «معادل ۳۲ هزار میلیارد ریال از عوارض فرآورده‌های نفتی سهم شهرداری‌ها به مصارف هدفمندی اختصاص می‌یابد»

جزء ب: با عنایت به اینکه براساس ماده (۷) قانون هدفمند کردن یارانه‌ها^۸، یکی از موارد مصرف منابع حاصل از هدفمندی، اجراء نظام جامع تأمین اجتماعی برای جامعه هدف از قبیل گسترش و تأمین بیمه‌های اجتماعی بوده است، در این راستا مطابق توافق دولت (بدون وجود قانون مشخصی در این خصوص) ۱۳,۵ درصد از ۲۷ درصد حق بیمه رانندگان برعهده دولت قرار گرفت. لکن باتوجه به محدودیت منابع هدفمندی، حق بیمه مربوط کامل پرداخت نشد. لذا این بند درواقع به نوعی الزام دولت به پرداخت سهمی می‌باشد که پیشتر با پرداخت آن موافقت کرده است. به نظر می‌رسد این حکم به دلیل اینکه الزام دولت به پرداخت سهم مزبور فاقد منشأ قانونی می‌باشد و منجر به افزایش هزینه‌های عمومی می‌گردد، مغایر اصل ۷۵ قانون اساسی باشد.

لازم به ذکر است مطابق ذیل بند «الف» تبصره «۱۴» که در واقع محل تأمین منابع این هزینه می‌باشد مقرر شده «به دولت اجازه داده میشود تا سقف ده درصد مجوز بند (ط) ماده (۲۸) «قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)»^۹، نسبت به جابجایی از هر ردیف منابع و مصارف این جدول^{۱۰} جهت پرداخت یارانه نقدی و غیرنقدی خانوارها اقدام نماید».

۸. ماده ۷- دولت مجاز است حداکثر تا پنجاه درصد (۵۰٪) خالص وجوه حاصل از اجراء این قانون را در قالب بندهای زیر هزینه نماید:
الف- یارانه در قالب پرداخت نقدی و غیر نقدی با لحاظ میزان درآمد خانوار نسبت به کلیه خانوارهای کشور به سرپرست خانوار پرداخت شود.
ب- اجراء نظام جامع تأمین اجتماعی برای جامعه هدف از قبیل:

۱- گسترش و تأمین بیمه‌های اجتماعی، خدمات درمانی، تأمین و ارتقاء سلامت جامعه و پوشش دارویی و درمانی بیماران خاص و صعب‌العلاج.

۲-

۹. ماده ۲۸- ...

ط -

۱- اعتبار طرحهای تملک دارایی‌های سرمایه‌ای مندرج در قوانین بودجه سنواتی حداکثر ده درصد (۱۰٪) از محل کاهش اعتبارات سایر طرحهای مندرج در قوانین مذکور با تأیید سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور و در قالب سقف اعتبار کل طرح قابل افزایش است و عوامل اجرائی طرحهای مذکور با رعایت ماده (۲۲) قانون برنامه و بودجه مصوب ۱۳۵۱ انتخاب می‌شوند.

۲- اعتبارات هر یک از ردیفهای متفرقه، تملک دارایی‌های مالی و هزینه‌ای مندرج در قوانین بودجه سنواتی حداکثر ده درصد (۱۰٪) از محل کاهش اعتبارات سایر ردیفهای متفرقه، اعتبار تملک دارایی‌های مالی و هزینه‌ای توسط سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور در سقف بودجه سنواتی کل کشور قابل افزایش است.

۳- حداکثر نیم درصد (۰/۵٪) از اعتبارات هزینه‌ای و اختصاصی تخصیص یافته بودجه عمومی دولت، حداکثر یک درصد (۱٪) از اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای تخصیص یافته بودجه عمومی دولت، حداکثر بیست و پنج صدم درصد (۰/۲۵٪) از مجموع هزینه‌های شرکتهای دولتی، حداکثر نیم درصد (۰/۵٪) از مجموع هزینه‌های سرمایه‌ای شرکتهای دولتی و پنجاه درصد (۵۰٪) از اعتبارات هزینه‌ای و اختصاصی تخصیص یافته توسعه علوم و فناوری و پژوهشهای کاربردی با تأیید سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور و بدون الزام به رعایت قانون محاسبات عمومی کشور و سایر قوانین و مقررات عمومی کشور و با رعایت «قانون نحوه هزینه کردن اعتباراتی که به موجب قانون از رعایت قانون محاسبات عمومی و سایر مقررات عمومی دولت مستثنی هستند مصوب ۱۳۶۴» هزینه می‌شود.

۱۰. جدول منابع و مصارف هدفمندی ذیل تبصره «۱۴»، به پیوست می‌باشد.

بند «و» تبصره «۱۶» قانون بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور^{۱۱} به جهت ابهامات و ایراداتی که داشته است به عقیده طراحان اصلاحیه این بند، تاکنون امکان عملیاتی شدن نداشته است.^{۱۲} لذا مجلس سعی نموده با پیش‌بینی برخی جزئیات و سازوکارهای مشخص امکان تحقق بند مزبور را فراهم آورد. درخصوص بند مزبور نکات ذیل حائز اهمیت است:

۱. مفاد بند اصلاحی به‌نوعی واجد امتیازی جهت افرادی است که بدهی‌های خود را به نظام بانکی پرداخت ننموده‌اند. (به‌خصوص با توجه به جزء «۴») این بند که امتیاز مقرر حتی تا سقف ۴ میلیارد تومان شامل کسانی که بیش از این مبلغ نیز تسهیلات اخذ نموده‌اند شده است) درحالی‌که نوع تسهیلات و میزان تسهیلاتی که مشمول حکم این بند می‌گردد شامل افراد دیگری که سرمورد اقدام به بازپرداخت بدهی خود نموده‌اند نیز می‌گردد. لذا حکم مزبور (فارغ از اینکه می‌تواند مشوقی جهت عدم پرداخت بدهی محسوب شود و بدهکاران بانکی هر سال منتظر چنین مشوقی باشند) نوعی تبعیض جهت تسهیلات گیرندگان برقرار نموده است که فاقد وجه می‌باشد. لازم به ذکر است که بند «و» فعلی صرفاً تولید کنندگان مشمول این حکم شده‌اند و لذا تبعیض پیش‌بینی شده جهت این افراد دارای وجه بوده است و لکن مطابق مصوبه حاضر مطلق تسهیلات گیرندگان مشمول این امتیاز شده‌اند و این می‌تواند به عنوان مثال شامل فردی که تسهیلات را جهت انجام امور تشریفاتی و یا خرید و فروش اخذ کرده نیز بشود.
۲. در جزء «۱» این بند، اطلاق و عموم ابطال «قراردادهای بعدی» در صورتی‌که مطابق تشریفات قانونی منعقد گردیده و مبتنی بر رضایت طرفین باشد مغایر حقوق اشخاص و ایجاد امنیت قضائی تلقی می‌گردد و لذا اجزاء بعدی این بند نیز مبتنی بر همین ایراد واجد ایراد می‌باشند.

۱۱. بند و-

به منظور تشویق تولیدکنندگان و تسویه مطالبات بانکها و مؤسسات مالی و اعتباری چنانچه مشتریان بدهی معوق خود را که تا پایان سال ۱۳۹۶ سررسید شده باشد از تاریخ سررسید تا پایان شهریورماه ۱۳۹۷ تسویه نمایند، بانکها و مؤسسات مالی و اعتباری مکلفند اصل و سود خود را مطابق قرارداد اولیه و بدون احتساب جریمه دریافت و تسویه نمایند.

۱۲. برخی از ابهامات و ایرادات بند مربوطه بدین شرح می‌باشد:

۱. مقصود از عبارت «تولیدکنندگان» در صدر این بند و معیار تمییز «تولیدکننده» از «غیرتولیدکننده» چندان مشخص نبود.
۲. مقصود از عبارت «بدهی معوق» نیز روشن نبود. چراکه بر اساس ضوابط بانک مرکزی و ضوابط جاری شبکه بانکی، «بدهی معوقی» صرفاً یکی از اقسام طبقات بدهی غیرجاری یعنی بدهی سررسید ۲ تا ۶ ماه را شامل می‌شود و بقیه موارد یعنی «بدهی سررسید گذشته» (تا ۲ ماه) و بدهی مشکوک‌الوصول (۶ تا ۱۸) را شامل نمی‌شود. لذا معلوم نبود منظور از «بدهی معوق» در بند او تبصره «۱۶» کدام یک از اقسام بدهی تلقی می‌گردد.
۳. منظور از واژه «تسویه» در عبارت «چنانچه مشتریان بدهی معوق خود را ... تسویه نمایند» از این حیث که مشخص نیست آیا مقصود این است که کل بدهی را تسویه نمایند یا بدهی‌های سررسید شده واجد ابهام بود.
۴. چالش یا ابهام دیگر اجرای این حکم مربوط به تسویه بدهی براساس قرارداد اولیه بین مشتری و بانک بود. با توجه به اینکه در سالهای اخیر، براساس احکام بودجه و سایر قوانین (احکام مربوط به استمهال بدهی‌ها) و رویه بانکها در کاهش مطالبات غیرجاری، قراردادهای فیما بین مشتریان و بانکها بازبینی شده و مانده بدهی مشتری (اعم از اصل و سود و وجه التزام) در یک قرارداد جدید منظور شده است، لذا بازگشت به قرارداد اولیه که بعضاً ممکن است به سال‌های خیلی قبل نیز برگردد و عموماً مختومه شده است، چالش و پیچیدگی زیادی در مقام اجرا به‌وجود می‌آورد. مضافاً اینکه قراردادهای اولیه به ویژه در مواردی که به چندین سال قبل بازمی‌گردد، از نظر ارزش بسیار کمتر از بدهی فعلی مشتری است و بخشش کل بدهی در طول این سال‌ها، زیان زیادی را متوجه بانک (یا در صورت جبران از سوی دولت، متوجه دولت) می‌نموده و در عین حال منطقی هم نیست که بدهی مشتری بعد از گذشت چندین سال براساس مبلغ اولیه بازپرداخت شود.
۵. در حکم مربوط، منبع تأمین هزینه‌های اجرای این حکم مشخص نشده بود و شمول اجرای این حکم نسبت به تسهیلات ارزی نیز واجد ابهام بود.

۳. باتوجه به اینکه علی‌الاصول قراردادهای بعدی در ماهیت جایگزین «قرارداد اولیه» شده‌اند و در ظاهر قراردادی مستقل هستند که به صورت مشخص بدهی هر فرد به بانک و سود متعلقه را فارغ از قرارداد قبلی مشخص کرده است، مفهوم «قرارداد اولیه» واجد ابهام است. به‌خصوص باتوجه به اینکه برخی از این قراردادها ناظر به احکام قانونی مجلس مبنی بر استمهال تسهیلات می‌باشد که براساس آن بانکها مکلف بوده‌اند مطابق قراردادهای جدید به دریافت کنندگان تسهیلات مهلت بدهند.

۴. جزء «۱-۲» فاقد ایراد می‌باشد. چراکه به نظر می‌رسد برخی از بانکها در بعضی سالها از ضوابط ابلاغی بانک مرکزی درخصوص نحوه محاسبه سود و جریمه تخطی کرده و اقدام به اخذ وجه التزام مرکب در قالب قراردادهای جدید یا نظایر آن کرده‌اند که نتیجه آن افزایش قابل توجه مانده بدهی تسهیلات گیرندگان بوده است.

۵. حکم جزء «۶» این بند که در واقع در مقام تعیین محل تأمین هزینه اجرای این بند می‌باشد، به دلیل اینکه منجر به کاهش درآمدهای مالیاتی دولت می‌گردد، واجد بار مالی بوده و مغایر اصل ۷۵ قانون اساسی تلقی می‌شود.

بند ۹-

حکم الحاقی موضوع این بند ناظر به سه موضوع است:

۱. افزایش سقف بخشودگی سود تسهیلات از پنجاه هزار میلیارد تومان به هفتاد و سه هزار و دو بیست میلیارد ریال.
 ۲. حذف ستون «حداکثر تسویه مطالبات بانک مرکزی از بانکها» در جدول ضمیمه تبصره «۳۵» قانون اصلاح بودجه سال ۱۳۹۵.
 ۳. تأکید بر تسهیلات اتحادیه مرکزی تعاونی‌های عشایری ایران.
- توضیح آنکه در جدول ضمیمه تبصره «۳۵» قانون بودجه سال ۱۳۹۵ جهت تسویه مطالبات بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران از بانکها حداکثری تعیین گردیده بود و لذا بانکها صرفاً در سقف مزبور امکان بخشودگی تسهیلات داشتند که این محدودیت در اصلاحیه حاضر رفع شده است.

جدول شماره (۱) مربوط به تبصره (۳۵)

(مبالغ به هزار میلیارد ریال)

نام بانکها	حداکثر تسویه مطالبات بانک	حداکثر تسویه مطالبات قانونی	حداقل افزایش سرمایه
ملی ایران	۹۳/۸	بانکها از دولت	دولت
			۰

نکته دیگری که در این خصوص وجود دارد این است مشخص نیست بر چه اساسی «اتحادیه مرکزی تعاونی‌های عشایری ایران» به صورت خاص مشمول مزایای این حکم شده اند.

تذکر: باتوجه به اینکه هم‌اکنون مطابق جزء «۱-۲» بند «ط» تبصره «۱۶» مقرر شده «سقف بخشودگی سود تسهیلات تا سقف یک میلیارد (۰۰۰/۰۰۰/۱) ریال (منوط به بازپرداخت اصل تسهیلات و بخشش جریمه های متعلقه) پنجاه هزار میلیارد (۰۰۰/۰۰۰/۵۰) ریال است» لازم بود فراز اول عبارت الحاقی جایگزین این جزء می‌گردید. چراکه فراز مذکور واجد همین حکم بوده و صرفاً سقف بخشودگی سود تسهیلات را افزایش داده است.

بند ۱۰-

جدول شماره (۷-۲) ناظر به «توزیع اعتبارات ستون متفرقه مندرج در جدول شماره (۷) دستگاههای اجرایی» می‌باشد:

جدول ۷-۲: توزیع اعتبارات ستون متفرقه مندرج در جدول شماره (۷) دستگاههای اجرایی

مبالغ به میلیون ریال

ردیف	کد دستگاه	کد برنامه عمرانی	دستگاه اجرایی	موضوع	عملکرد ۹۵		مصوب ۹۶		مصوب ۹۷	
					هزینه	تملک	هزینه	تملک	هزینه	تملک
۳۵-۷۵۰۰۰۰	۱۴۷۱۰۰	۱۳۰۵۰۲۴۰۰۰	سازمان توسعه تجارت ایران	۴۰۰.۰۰۰	۰	۲.۲۰۰.۰۰۰	۰	۱۰.۱۵۰.۰۰۰	۲.۸۵۰.۰۰۰	۱۳.۰۰۰.۰۰۰
۳۶-۷۵۰۰۰۰	۱۱۳۷۰۰	-	سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری	۰	۰	۱۸۰.۰۰۰	۰	۱۳۱.۴۰۰	۰	۱۳۱.۴۰۰
۳۷-۷۵۰۰۰۰	۱۰۵۶۰۰	۱۵۰۲۰۰۴۰۰۰	سازمان امور شهرداری ها و دهیاری های کشور	۰	۴۵۰.۰۰۰	۰	۱.۰۵۰.۰۰۰	۰	۶۰۰.۰۰۰	۶۰۰.۰۰۰
۳۸-۷۵۰۰۰۰	۱۲۷۶۰۰	۱۸۰۱۰۱۵۰۰۰	سازمان نوسازی، توسعه و تجهیز مدارس کشور	۰	۳۰۰.۰۰۰	۰	۵۲۵.۰۰۰	۰	۲۵۰.۰۰۰	۲۵۰.۰۰۰
۳۹-۷۵۰۰۰۰	۲۸۰۵۰۰	۱۳۰۳۰۱۵۰۰۰	شرکت سهامی راه آهن جمهوری اسلامی ایران	۰	۰	۰	۴۰۰.۰۰۰	۰	۷۳.۰۰۰	۷۳.۰۰۰

جدول منابع و مصارف هدفمندی یارانه‌ها مطابق با تبصره «۱۴» قانون بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور

(واحد میلیارد ریال)

ردیف	دریافتی‌ها (منابع)	مبلغ	ردیف	پرداختی‌ها (مصارف)	مبلغ
۱	دریافتی حاصل از فروش فراورده‌های نفتی	۵۷۲۴۰۷	۱	مالیات بر ارزش افزوده فراورده‌های نفتی	۵۰۰۰۰
۲	دریافتی حاصل از فروش داخلی گاز طبیعی	۱۷۵،۹۷۷	۲	سهام چهاردهونیم درصد شرکت ملی نفت ایران از محل فروش داخلی فراورده‌های نفتی	۳۶۹۸۶
۳	دریافتی حاصل از فروش داخلی و صادراتی برق و سایر دریافت‌ها	۲۱۷،۷۸۵	۳	هزینه و کارمزد حمل و نقل، توزیع و فروش (کارمزد جایگاه‌ها) فراورده‌های نفتی	۷۲،۸۱۶
۴	وجوه دریافتی از فروش آب	۲۲۱۶۳	۴	واردات فراورده‌های نفتی، سهم چهاردهونیم درصد (۱۴/۵٪) شرکت ملی نفت ایران از محل صادرات فراورده‌های نفتی، بازپرداخت تعهدات طرح‌های گازرسانی و بهینه‌سازی مصرف انرژی موضوع ماده (۱۲) قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور، افزایش بهره‌وری و کاهش شدت انرژی	۶۰۰۰۰
۵			۵	هزینه‌های تولید، انتقال، توزیع و فروش گاز طبیعی	۷۳،۳۴۲
۶			۶	کارمزد جایگاه‌های سی‌ان‌جی	۹،۲۰۰
۷			۷	عوارض گازرسانی سی‌ان‌جی موضوع ماده (۶۵) قانون الحاق (۲)	۳،۳۱۲
۸			۸	مالیات بر ارزش افزوده سی‌ان‌جی	۲،۷۳۵
۹			۹	هزینه، تولید، انتقال و توزیع، فروش و خرید برق از نیروگاه‌های بخش خصوصی(*)	۲۱۲،۳۲۵
۱۰			۱۰	واردات برق	۵،۴۶۱
۱۱			۱۱	کمک به شرکت‌های آب و فاضلاب (*)	۲۲۱۶۳
مصارف هدفمندی:					
۱			۱	پرداخت یارانه نقدی و غیرنقدی خانوارها	۳۰۰۰۰۰
۲			۲	کاهش فقر مطلق خانوارهای هدف از طریق افزایش پرداخت به خانوارهایی که درآمد آنها کمتر از خط حمایتی کمیته امداد خمینی (ره) و سازمان بهزیستی کشور می‌باشد.	۷۰،۰۰۰
۳			۳	ماده (۴۶) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) موضوع کاهش هزینه‌های مستقیم سلامت مردم، ایجاد دسترسی عادلانه مردم به خدمات بهداشتی و درمانی، کمک به تأمین هزینه‌های تحمل‌ناپذیر درمان، پوشش دارو، درمان بیماران خاص و صعب‌العلاج	۳۷،۰۰۰
۴			۴	یارانه نان و خرید تضمینی گندم	۳۳،۰۰۰
جمع					
جمع					
			جمع کل دریافتی‌ها	۹۸۸۳۴۰	